

Opetus- ja kulttuuriministeriölle
kirjaamo, kirjaamo@minedu.fi
lukiouudistus@minedu.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta, OKM/41/010/2017.

JOHDANTO

Hallitus päätti puolivälitarkastelunsa yhteydessä 25.4.2017 käynnistää lukiokoulutuksen uudistuksen, jonka tavoitteena on hallituksen päivitetyn toimintasuunnitelman mukaan lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa lukiokoulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavat opintopolut, oppiainerajat ylittävät opinnot ja korkeakouluyhteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteen saavuttamiseksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi lukiolaki, joka yhdessä valtioneuvoston asetuksen kanssa korvaisi voimassa olevan lukiolain ja -asetuksen. Lukiokoulutusta koskevaan lainsäädäntöön ei ole toteutettukokonaisuudistusta vuoden 1998 lainsäädännön säätämisen jälkeen.

Koska strategisena tavoitteena on nostaa suomalaisten koulutustasoa siten, että puolella 25–30 -vuotiaitten ikäluokasta on korkeakoulututkinto vuonna 2030, lukion uudistaminen on merkittävässä roolissa. Onhan lukio pääväylä korkea-asteen opintoihin. Uusien ylioppilaiden siirtymistä jatko-opintoihin pyritään sujuvoittamaan. Vuoteen 2020 mennessä todistusvalinnasta tulee pääasiallinen väylä korkeakoulutukseen ylioppilastutkinnon arvosanojen perusteella.

KIURUVEDEN KAUPUNGIN LAUSUNTO

Kiuruveden kaupungissa järjestetään toisen asteen yleissivistävää koulutusta Kiuruveden lukiossa, jossa opetuksen järjestäjänä toimii Kiuruveden kaupunki sekä ammatillista peruskoulutusta Hingunniemen toimipaikassa, jossa koulutuksen järjestäjänä toimii Ylä-Savon ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä. Koulutuksen järjestäjänä Kiuruveden kaupunki tekee yhteistyötä Hingunniemen lisäksi koko Ylä-Savon alueella toimivien muiden koulutuksen järjestäjien kanssa nykyisen lukiolain mukaisesti. Tässä lausunnossa asioita tarkastellaan lukiokoulutuksen näkökulmasta.

Kiuruveden kaupunki, Harjukatu 2, PL 28 74701 KIURUVESI
S-posti: kaupunginhallitus@kiuruvesi.fi

Kiuruveden lukio on kooltaan tyyppillinen, eli 150 opiskelijan lukio.

Ehdotetulla uudella lukiolailla uudistettaisiin lukiokoulutuksen rakennetta, edistettäisiin lukiolaisen kaikinpuolista hyvinvointia opinto-ohjauksen ja oppimisen tuen avulla ja sujuvoitettaisiin jatko-opintoihin siirtymistä. Lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteita vahvistettaisiin erityisesti lukiokoulutuksen ja korkeakoulujen välisen yhteistyön osalta. Myös ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettua lakia muutettaisiin siten, että uusimiskertoja koskevista rajoituksista luovuttaisiin. Samalla säädettäisiin velvollisuudesta järjestää kokeet ylioppilastutkinnon suorittaneille uusijoille ja tutkinnon täydentäjille.

Aikataulukus

Ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.8.2019. Opetussuunnitelman perusteet uudistettaisiin ja uudet niiden mukaiset opetussuunnitelmat otettaisiin käyttöön syksyllä 2021.

Nyt voimassaolevat opetussuunnitelmat on otettu käyttöön 1.8.2016. Lukiokoulutuksessa on totuttu uudistamaan opetussuunnitelmia n. kymmenen vuoden välein. Paikallisellakin tasolla prosessi sisäistämisestä toteutukseen on vaativa ja aikaa vievä. Uudistuvan lukiolain suhteen aikataulukus on hyvä, mutta opetussuunnitelmatasolla liian kiireinen, joskin nämä asiat ovat yhteydessä toisiinsa.

Lukiokoulutuksen rakenne

Lukiokoulutuksen rakenteen uudistamisen tavoitteena on edistää laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen järjestämistä sekä opiskelijoiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä kolmen lukiovuoden aikana. Nykytilanteessa ongelmiksi ovat muodostuneet mm. liian laajat oppimistavoitteet ja opintojen pirstalemainen luonne, jolloin opiskelijalle ei muodostu opinnoista kokonaiskuvaa eikä osaaminen vastaa jatko-opintojen vaatimuksia.

Lukiokoulutusta järjestettäisiin edelleen nuorille ja aikuisille tarkoitettuna oppimäärinä. Opinnot mitoitettaisiin opintopisteinä ja opintojen järjestämisen ja suorittamisen perusyksiköksi muodostuisi opintojakso. Nykyinen kurssi vastaisi kahden opintopisteen laajuista opintojaksoa. Ehdotuksen mukaan nuorille tarkoitettuna lukiokoulutuksen oppimäärän opinnot tulisivat olemaan laajuudeltaan 150 opintopistettä nykyisen 75 lukiokurssin sijaan ja aikuisille tarkoitettuna lukiokoulutuksen oppimäärän opinnot 90 opintopistettä 44 lukiokurssin sijaan.

Uudessa laissa säädettäisiin oppiaineiden pakollisten ja valtakunnallisten syventävien opintojen laajuuksista opintopisteinä. Oppiaineita ja niihin kuuluvien opintojen määrää tai pakollisuutta ei ole tarkoitus muuttaa. Koulutuksen järjestäjä pääosin päättäisi opintojaksojen laajuudesta. Syventävien opintojen osalta opiskelijoiden valinnanvapaus turvataan säätämällä, että opinnot tulee tarjota kahden opintopisteen laajuisina.

Lukiokoulutuksen oppimäärä tulisi sisältämään eri oppiaineryhmien, kuten äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä ja taito- ja taideaineiden opintoja sekä opinto-ohjausta.

Tästä kokonaisuudesta ei Kiuruveden kaupungilla ole mitään huomautettavaa. On hyvä, että myös lukiokoulutuksen pirstaleisuutta, jota kurssimuotoisuus osaltaan tuo, pyritään

vähentämään eri keinoin. Opintopisteen ja opintojakson käyttöönotto helpottaisi korkeakouluissa suoritettujen opintojen hyväksi lukemista lukion oppimäärään ja auttaisi lukiossa opiskelevaa hahmottamaan korkeakouluopintojen rakennetta.

Lukiolaisten hyvinvoinnin lisääminen

Lukiolaisten hyvinvointia lisättäisiin opinto-ohjauksen keinoin ja säätämällä nykyistä lakia tarkemmin opiskelun tuesta. Opinto-ohjausta vahvistettaisiin. Tähän kokonaisuuteen liittyvät opinto-ohjauksen neljän opintopisteen pakolliset opinnot ja opiskelijan oikeus saada riittävästi henkilökohtaista ohjausta. Opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma laadittaisiin opintojen alussa ja sitä tarkennettaisiin lukiokoulutuksen eri vaiheissa. Mikäli lukio-opinnot keskeytyvät, opiskelijalla on oikeus saada ohjausta hakeutumisessa muihin opintoihin. Myös valmistumisen jälkeen opiskelijalla, joka ei ole saanut opiskelupaikkaa, olisi pyydettyä oikeus saada opinto-ohjausta valmistumista seuraavan vuoden aikana.

Tämä kaikki tarkoittaa opinto-ohjaajan työn tuntuva lisääntymistä lukiossa, vaikkakin ohjaukseen osallistuu myös muu opettajakunta.

Kiuruveden kaupunki on lainsäätäjän kanssa samaa mieltä opinto-ohjauksen tärkeydestä lukio-opintojen aikana ja eri nivelvaiheissa. Käytännön ongelmana se näkee kuitenkin opinto-ohjauksen mitoituksen ja toivoo siitä selkeämpää ja velvoittavaa säädöstä. On tavallista, että 150 opiskelijan opinto-ohjaajan virka on yhdistelmävirka ja henkilökohtaiseen ohjaukseen käytettävissä oleva tuntimäärä jää liian pieneksi. Opinto-ohjausta saattaa hoitaa myös muun aineen, mutta ei opinto-ohjaajan kelpoisuuden omaava henkilö. Uuden lukiolain säätäminen tarjoaa tilaisuuden saattaa nämä asiat kuntoon. Kun koulutuksen järjestäjä lukuvuoden alussa lukuvuosisuunnitelmassaan päättää opinto-ohjauksen resursoinnista muun kuin opetuksen osalta, selkeiden säädösten puuttuminen antaa mahdollisuuden pitää tuntimäärä liian pienenä eivätkä uuden lain velvoitteet toteudu.

Lukion opinto-ohjaajan tehtävänä tulee olemaan koko ohjauksen koordinoiminen ja hän tulee olemaan myös keskeinen toimija, kun kartoitetaan opiskelijan muuta erityisen tuen tarvetta.

Yhteistyövelvoitteet

Ehdotetussa laissa korostetaan lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteita ja erityisesti lukioiden ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä. Yhteistyövelvoite koskee myös perusopetusta, ammatillista koulutusta sekä työ- ja elinkeinoelämää. Osa lukio-opinnoista tulee järjestää yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa.

Kiuruveden kaupunki lukiokoulutuksen järjestäjänä näkee nämä mainitut yhteistyövelvoitteet hyvänä. Yhteistyö Itä-Suomen yliopiston, Oulun yliopiston sekä Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa on alueellamme luonnollinen vaihtoehto sulkematta muitakaan korkeakouluja pois. Alueen toisen asteen oppilaitosyhteistyö on ollut oleellinen osa lukiokoulutusta Kiuruvedellä jo pitkään ja yhdistelmäutukintoihin on tähdätty määrätietoisesti vuodesta 2002 lähtien.

Koulujen ja elinkeinoelämän yhteistyö on ollut toistaiseksi melko vähäistä, ja toimintaa ovat leimanneet pirstaleisuus ja suunnittelemattomuus, vaikka yleisesti tunnustetaan, että työelämään liittyvien tietojen ja taitojen omaksuminen lukioaikana on tärkeää. Vastuu jatko-

opintoihin ja työelämään suuntaavasta ohjauksesta on pääasiassa opinto-ohjaajilla. Kohta päättyvä Ylä-Savon lukioiden ESR -hanke LYYTI - lukiosta eväitä yrittäjyyteen ja työelämään on tuonut työelämän ja yrittäjyyden osaksi lukion elämää. Siksi uuden lain yhteistyövelvoitteet vastaavat hyvin uuteen tilanteeseen.

Ylioppilastutkinnon järjestäminen

Lakiehdotuksen mukaan ylioppilastutkinnon suorittamiseen käytettävä aika säilyisi nykyisellään. Ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön uudistamista koskeva hallituksen esitys annettaneen syksyllä 2018. Varsinainen muutos koskee ylioppilaskokeiden uusimista. Hyväksytyt kokeet saa uusia rajoituksetta. Tutkinnon aikana kokelaalla on oikeus uusia hylätty koe kolme kertaa ja tutkinnon suorittamisen jälkeen rajoituksetta.

Tämä muutos on välttämätön, kun tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan pääsyä jatko-opintoihin ja todistusvalinnasta tulee vuonna 2020 pääasiallinen väylä korkeakoulutukseen. Ehdotus lisää koulutuksen järjestäjän kustannuksia, kuten opettajatyötä ja hallinnollisia kustannuksia. Mainittakoon myös sähköisen tutkintoverkon rakentamiseen ja varakoneisiin liittyvät kustannukset.

Taloudelliset vaikutukset

Lisäkustannuksia koulutuksen järjestäjälle tulisivat aiheuttamaan opinto-ohjauksen lisääntynyt työmäärä, muun tuen, kuten erityisopetuksen kustannukset sekä ylioppilastutkinnon kokeiden uusimisista aiheutuvat henkilöstö- ja hallintokulut sekä tutkintoverkon riittävyteen liittyvät kustannukset.

Kaikki lisäkustannukset korvattaisiin pienentämällä kunnan omarahoitusosuutta lukiokoulutuksen käyttökustannuksista ja siirtymävaiheessa yksikköhintoja korottamalla. Nämä toimenpiteet tulee ehdottomasti hoitaa kehittämällä myös muuta rahoitukseen liittyvää lainsäädäntöä. Näin lain tarkoittama lukiolaisen hyvinvointi ja opiskelun tuki lukio-opiskelun aikana voivat tosiasiallisesti lisääntyä ja hänen mahdollisuutensa päästä jatko-opintoihin paranevat.

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

Uuden lukiolain on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2019 ja uusien opetussuunnitelmien 1.8.2021. Uudistuvan lukiolain suhteen aikataulut on hyvä, mutta opetussuunnitelmatasolla liian kiireinen, joskin nämä asiat ovat yhteydessä toisiinsa. Paikallisellakin tasolla opetussuunnitelmaprosessi sisäistämisestä toteutukseen on kuormittava, vaativa ja aikaa vievä.

On hyvä, että myös lukiokoulutuksen pirstaleisuutta, jota kurssimuotoisuus osaltaan tuo, pyritään vähentämään eri keinoin. Opintopisteen ja opintojakson käyttöönotto helpottaisi korkeakouluissa suoritettujen opintojen hyväksi lukemista lukion oppimäärään ja auttaisi lukiossa opiskelevaa hahmottamaan korkeakouluopintojen rakennetta.

Kiuruveden kaupunki on lainsäätäjän kanssa samaa mieltä opinto-ohjauksen tärkeydestä

lukio-opintojen aikana ja eri nivelvaiheissa. Käytännön ongelmana se näkee kuitenkin opinto-ohjauksen mitoituksen ja toivoo siitä selkeämpää ja velvoittavaa säädöstä. On tavallista, että 150 opiskelijan opinto-ohjaajan virka on yhdistelmävirka ja henkilökohtaiseen ohjaukseen käytettävissä oleva tuntimäärä jää liian pieneksi. Opinto-ohjausta saattaa hoitaa myös muun aineen, mutta ei opinto-ohjaajan kelpoisuuden omaava henkilö. Uuden lukiolain säätäminen tarjoaa tilaisuuden saattaa nämä asiat parempaan kuntoon.

Uuden lukiolain yhteistyövelvoitteet vastaavat hyvin uuteen tilanteeseen LYYTI – lukiosta eväitä yrittäjyyteen ja työelämään -hankkeen päättyessä.

Lakimuutos hylätyn ja hyväksytyin ylioppilaskokeen uusimisten suhteen on välttämätön, kun tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan pääsyä jatko-opintoihin ja todistusvalinnasta tulee vuonna 2020 pääasiallinen väylä korkeakoulutukseen. Ehdotus lisää koulutuksen järjestäjän kustannuksia, kuten opettajatyötä ja hallinnollisia kustannuksia. Mainittakoon myös sähköisen tutkintoverkon rakentamiseen ja varakoneisiin liittyvät kustannukset.

Kaikki lisäkustannukset korvattaisiin pienentämällä kunnan omarahoitusosuutta lukiokoulutuksen käyttökustannuksista ja siirtymävaiheessa yksikköhintoja korottamalla. Nämä toimenpiteet tulee ehdottomasti hoitaa kehittämällä myös muuta tähän liittyvää lainsäädäntöä. Näin lukiolaisen hyvinvointi ja tuki lukio-opiskelun aikana voi lisääntyä ja hänen mahdollisuutensa päästä jatko-opintoihin paranevat.

Kiuruvedellä 7.3.2018

Arja Pentikäinen
Kiuruveden lukion rehtori
Lähteentie 10
74700 Kiuruvesi
arja.pentikainen@kiuruvesi.fi
+358 40 838 7967

